

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Avoim ja kansainvälinen Suomi

**- kohti kansainvälisempää koulutusta ja tutkimusta,
kohti kansainvälisiä osaajia houkuttelevaa Suomea**

Suomi on avoin, kansainvälinen maa. Olemme historiamme eri vaiheissa valinneet strategiaksemme kansainvälisen yhteistyön, avautumisen Eurooppaan ja ympäröivään maailmaan. Käpertymiseen tai sulkeutumiseen meillä ei ole varaa. Avoimuuden ja kansainvälisyyden edistäminen on tärkeä, yhteinen päämäärä.

Suomi on vaurastunut ja menestynyt hyödyntämällä lisääntyvän keskinäisriippuvuuden ja maailman talouden tarjoamia mahdollisuuksia. Suomen ja suomalaisten pärjääminen riippuu kyvystämme verkostoitua ja osallistua kansainvälisen yhteisön toimintaan. Koulutuksella ja tutkimuksella luodaan perusedellytykset kansainväliseen verkostoitumiseen ja yhteistyöhön.

Jokainen suomalainen nuori on valmistettava sellaisella kielitaidolla, valoisalla ja avaralla asenteella, avartuneilla näköaloilla ja kulttuurien tuntemuksella, joilla pärjää yhä kansainvälisyydimmillä työmarkkinoilla ja maailmassa, joka on mahdollisuuksia täynnä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on hallituskaudella käynnistänyt varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja tieteeseen ulottuvan osaamisjärjestelmän uudistuksen. Keskeisenä tavoitteena on kansainvälisyyden edistäminen kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa koulutusmuodoissa.

Suomi haluaa olla aktiivisesti mukana globaalissa yhteisössä kantamassa vastuuta, tarjoamassa osaamistaan ja ratkomassa ongelmia. Haluamme olla houkuttelevia myös parhaille osaajille maailmalta.

Tämä asiakirja kokoaa yhteen toimia, joita olemme tehneet kansainvälisyyden edistämiseksi koulutuksen ja tieteen keinoin. Teemme töitä, jotta tulevaisuudessa jokainen lapsi voisi päästä esimerkiksi varhaisen kielenoppimisen piiriin tai kansainväliseen vaihtoon perheen tulotasosta tai asuinpaikasta riippumatta.

Kansainvälisen, avoimen Suomen puolesta,

Sanni Grahn-Laasonen
opetusministeri

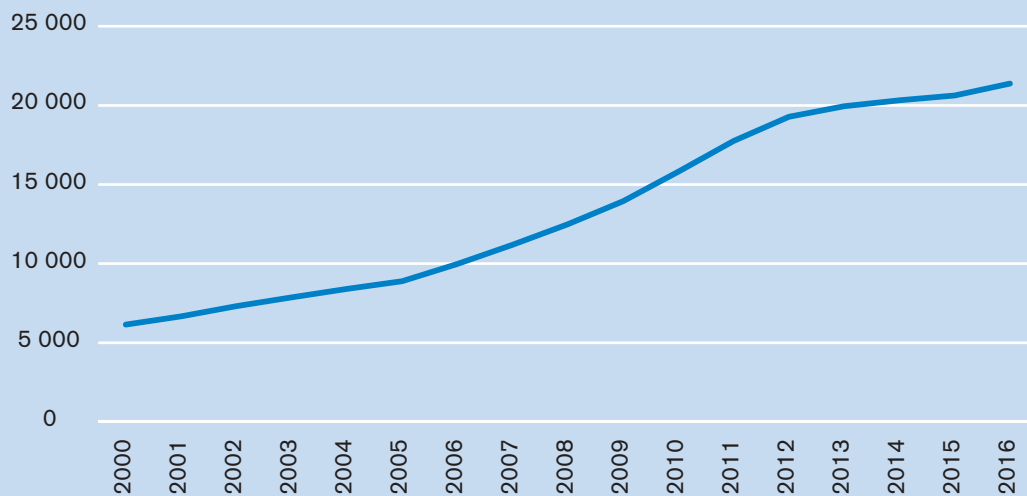
Talous on integroitunut globaaleihin arvoketjuihin

- Suomi on ollut suuria kansainvälistymisen ja globalisaation hyötyjiä. Vaikka Suomi on sijainniltaan syrjässä oleva Pohjolan maa, on se ulottanut toimintaansa yhtiöidensä kautta jo 140 maahan Ruotsista Australiaan.
- Ulkomaisia yrityksiä kiinnostaa yhä enenevässä määrin toimia Suomessa. Yritykset toimivat osana globaalia yritysyhteistyötä.

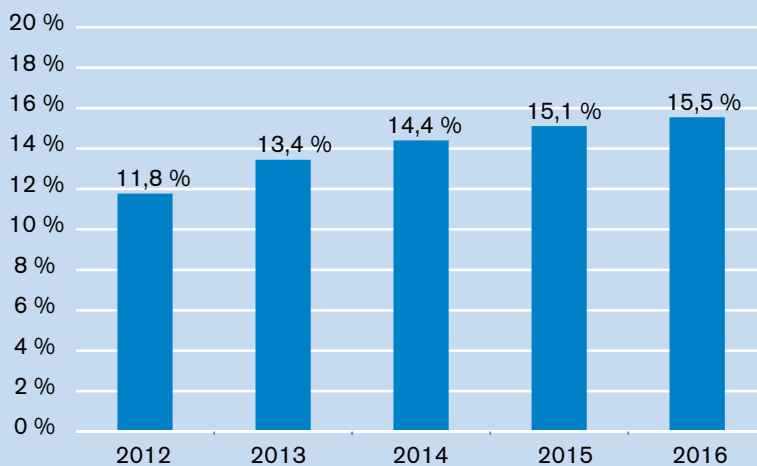
Suomi on monikielinen ja monikulttuurinen

- Vieraskielisiä on runsaat 350 000.
- Suomessa puhutaan noin 500:aa kieltä.
- Suomessa asuu
  - 75 000 ihmistä, joiden äidinkieli on venäjä,
  - 50 000 puhuu äidinkielenään viroa,
  - 22 000 arabiaa,
  - 12 000 kurdia,
  - 19 000 somalia,
  - 11 000 persiaa
  - 1 000 kiinaa

ULKOMAALAISET OPISKELIJAT SUOMALAISISSA KORKEAKOULUISSA 2000–2016

ULKOMAINEN OPETUS- JA TUTKIMUSHENKILÖSTÖ SUOMALAISISSA KORKEAKOULUISSA 2012–2016

Lähde: Vipunen

AVOIN JA KANSAINVÄLINEN SUOMI

– kohti kansainvälisempää koulutusta ja tutkimusta, kohti kansainvälisiä osaajia houkuttelevaa Suomea

1 Kielten opiskelua varhennetaan

Osana hallituksen Uusi peruskoulu -kärkihanketta kokeillaan vieraan kielen aloitusta (A1 ja A2 kielet) jo ensimmäiseltä luokalta. Varhentamiskokeiluja tuetaan valtionavustuksilla. Hallituskauden kokeilujen kautta 25 000 oppilasta on päässyt varhaisemman kielenoppimisen piiriin. Kunnat ovat tehneet myös pysyviä ratkaisuja vieraan kielen opetuksen aloittamisesta jo ensimmäisellä luokalla. Lasten valmiuksia kielten opiskeluun parannetaan myös varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa esimerkiksi kielisuihkuilla.

2 Lukiuudistus vahvistaa kansainvälisyyttä

Lukioiden tulee kiinnittää aikaisempaa vahvemmin huomiota kansainvälisyyteen. Jokaisella lukiolaisella tulisi olla mahdollisuuksia kehittää kansainvälistä osaamistaan. Lukiolaki uudistetaan 2018. Lausuntokierros päättyy maaliskuun alussa.

3 Ylioppilastutkinto englanninkielellä

Englanninkielisen ylioppilastutkinnon järjestämisen toteutusta selvittävät rehtori Harri Rinta-aho Etelä-Tapiolan lukiosta ja dosentti Kati Mikkola Helsingin yliopistosta. Määräaika on helmikuun 2018 lopussa. Englanninkielisen koulutustarjonnan lisääminen tukee nuorten kansainvälistymismahdollisuuksia ja edistää kansainvälisten osaajien hakeutumista Suomeen. Uudistus vie eteenpäin hallituksen laajempaa tavoitetta lisätä koulutuksen kansainvälisyyttä.

4 Kansallista kielivarantoa kehitetään

Monikielisyys vahvuudeksi – toimenpide-ehdotukset Suomen kansallisen kielivarannon kehittämiseksi valmistuivat loppuvuodesta 2017. Toimenpiteinä ehdotetaan kielten opiskelun aloittamista peruskoulun 1. luokalle ja pääsääntöisesti muulla kuin englannilla. Kuntia kannustetaan laatimaan kieli- ja kansainvälisyysohjelmat. Suullisen kielitaidon koe ehdotetaan lisättäväksi osaksi ylioppilastutkintoja. Lisäksi ehdotetaan vähintään kahden vieraan kielen taidon edellyttämistä yliopistotutkinnossa.

5 Korkeakouluista kansainvälisesti vetovoimaisia osaamisen keskittymiä

Syksyllä 2017 julkaistussa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 uutta luovat yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat vahvoja ja kansainvälisesti vetovoimaisia osaamisen keskittymiä. Avoimuus, kansainvälisyys ja globaali vastuu korostuvat. Suomi tähtää maailman parhaiten koulutettuun työvoimaan. Se edellyttää avointa koulutustarjontaa ja jatkuvaa oppimista, kansainvälistä verkostoitumista, laatua, vaikuttavuutta ja vahvoja panostuksia TKI-toimintaan.

6 Tieteen uusiutuminen ja huippututkimus lisäävät kansainvälistä vetovoimaa

Suomalaisen tieteen huippuja nostetaan esiin ja vahvistetaan. Lippulaivaohjelmassa luodaan Suomeen uudenlaisia, pitkäjänteisiä ja vahvoja maailmanluokan toimijoita, jotka tuottavat korkeaan osaamiseen perustuvia ratkaisuja korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten saumattomassa yhteistyössä.

7 Suomalaisen osaamisen kansainvälistä näkyvyyttä lisätään

Team Finland Knowledge -verkosto vahvistaa Suomen koulutus- ja tutkimusyhteistyötä sekä koulutusviennin. Se tulee toimimaan Kiinassa, Singaporessa, Pohjois-Amerikassa, espanjankielisessä Etelä-Amerikassa, eteläisessä Afrikassa, Intiassa ja Venäjällä. Verkostoon palkataan vuosina 2018–2019 seitsemän korkeakoulu- ja tiedeasiantuntijaa. Lisäksi verkostoa laajennetaan koulutusviennin asiantuntijalla Persianlahden alueelle.

8 Kansainvälisiä osaajia Suomeen

Hallituksen Talent Boost – toimenpideohjelma kanavoi kansainväliset osaajat yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tueksi. Suomi houkuttelee kansainvälisiä osaajia. Elinkinoelämä ja työmarkkinat ovat heille avoimia. Osana Talent Boost -ohjelmaa vahvistetaan englanninkielisen koulutuksen tarjontaa Suomessa.

9 Koulutusvientiin vauhtia

Kansainvälistä koulutusviennin vauhditusta on vauhditettu lainsäädännössä mahdollistamalla lukuvuosimaksujen periminen toisen ja korkea-asteen koulutuksessa EU-/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille sekä selkiyttämällä tilauskoulutuksen mahdollisuuksia. Uusittu Education Finland -kasvuohjelma tukee alan kasvuyritysten toimintaa.

Monikulttuurinen Suomi

Kansainvälisyyttä edistetään kaikilla koulutusasteilla ja kaikissa koulutusmuodoissa. Suomalainen osaamisjärjestelmä kouluttaa maailman kansalaisia, joilla on kyky ja into toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa globaalissa maailmassa.

Kansainvälisyys mukana perusopetuksessa

Toimintaympäristö on entistä kansainvälisempi. Internet ja sosiaalisen median käyttö on monella tavoin kansainvälistänyt lasten ja nuorten arkea. Kulttuurinen moninaisuus lisääntyy Suomessa. Metropolialueella ja suurimmissa kaupungeissa monet peruskoulut ovat jo kansainvälisiä sekä monikielisiä ja -kulttuurisia.

Perusopetuksessa kansainvälisyys on mukana kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutuksen ja ilmaisun kokonaisuudessa.

Perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden mukaan koulu oppivana yhteisönä on osa kulttuurisesti muuttuvaa ja monimuotoista yhteiskuntaa, jossa paikallinen ja globaali limittyvät. Erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Oppivassa yhteisössä kotikansainvälisyys on tärkeä voimavara.

Tavoitteena on avata oppilaille mahdollisuuksia tutustua kulttuuriperintöön sekä taiteeseen ja muuhun kulttuuritarjontaan ja saada kokemuksia myös kansainvälisyydestä. Oppilaille ja oppilasryhmille luodaan mahdollisuuksia verkostoitumiseen ja yhteydenpitoon ihmisten kanssa myös eri puolilla maailmaa.

Kansainvälisyys näkyy lukion opetussuunnitelman arvopohjassa

Kulttuurien tuntemus ja kansainvälisyys ovat kaikille lukioille yhteisiä aihekokonaisuuksia. Tavoitteena on kartoittaa opiskelijoiden kulttuurien tuntemusta ja monikielisyyttä, antaa aineksia kulttuuri-identiteettien rakentamiseen sekä vahvistaa heidän toimijuuttaan kulttuurisesti moninaisissa toimintaympäristöissä. Keskeisenä lähtökohtana on lukion opiskelijoiden oma kokemusmaailma, jossa erilaiset identiteetit, kielet, uskonnot ja katsomukset elävät rinnakkain ja vuorovaikutuksessa keskenään.

Lukio-opetus kannustaa kansainväliseen yhteistyöhön ja maailmankansalaisuuteen YK:n kehitystavoitteiden suunnassa. Opetussuunnitelmien perusteissa todetaan, että lukio-opetus kannustaa pohtimaan suomalaisen yhteiskunnan ja kansainvälisen kehityksen mahdollisuuksia, vaihtoehtoja ja epäkohtia.

Opiskelijoille tarjotaan mahdollisuuksia tutkia, mistä osallisuus ja toimintakykyisyys muodostuvat kulttuurisesti moninaistuvassa yhteiskunnassa, kansainvälistyneessä työelämässä ja monitulkintaisessa, keskinäisriippuvuuksien muovaamassa maailmassa.

Opiskelu ympäristöjen rakentamisessa lukio voi hyödyntää kansainvälisen toiminnan verkostojaan ja kotikansainvälisyyden keinovalikoimia.

Lukiouudistus vahvistaa kansainvälisyyttä

Lukiouudistuksen tavoitteena on lisätä myös kansainvälisyyttä. Lukioiden tulee kiinnittää aikaisempaa vahvemmin huomiota kansainvälisyyteen. Jokaisella lukiolaisella tulisi olla mahdollisuuksia kehittää kansainvälistä osaamistaan. Lukiolaki uudistetaan 2018. Lausun-
tokierros päättyy maaliskuun alussa.

Lukiokoulutuksen kansainvälistymistä tuetaan lisäksi mahdollistamalla englanninkielinen opetus. Parhailaan selvitetään, miten toteutetaan englanninkielisen ylioppilastutkin-
non järjestäminen.

Ammatillisen koulutuksen uudistus vahvistaa kansainvälisyyttä

Kansainvälisyys, kulttuurien tuntemus ja kansainvälisissä toimintaympäristöissä toimimi-
nen on ollut osa ammatillista koulutusta jo pitkään. Vuoden 2018 alussa voimaan tullut
ammatillisen koulutuksen uudistus vahvistaa edelleen ammatillisen koulutuksen kansain-
välisyyttä. Kaikkien ammatillisten tutkintojen perusteet uudistuvat vuoden 2018 loppuun
mennessä vastaamaan yhteiskunnan ja työelämän muuttuneita osaamistarpeita. Kaikkiin
ammatillisiin perustutkintoihin kuuluvat yhteiset tutkinnon osat, joiden osaamistavoittei-
ta ovat muun muassa monikielisyys sekä kulttuurien tuntemus ja kohtaaminen.

Kansainvälisyys näkyy myös kaikkiin ammatillisiin tutkintoihin läpileikkaavasti sisälty-
vinä elinikäisen oppimisen avaintaitoina, joissa korostuvat eri kulttuurien ymmärtäminen
ja huomioon ottaminen sekä kyky toimia vieraalla kielellä. Koska työelämässä työskennel-
lään entistä enemmän globaaleissa toimintaympäristöissä, myös ammatillisten tutkinnon
osien ammattitaitovaatimuksissa näkyy entistä vahvemmin kyky toimia kansainvälisesti eri
kulttuureista tulevien kollegoiden ja asiakkaiden kanssa.

Ammatillisen koulutuksen kansainvälistymistä tuetaan opiskelijoiden ja opettajien ul-
komaanjaksojen avulla, mutta myös suuntaamalla valtionavustuksia kansainvälisyyden
edistämiseen, mm. globalisoituvan ja monikulttuuristuvan työ- ja elinkeinoelämän osaa-
mistaitovaatimukseen vastaamiseen, verkostomaisen toimintatavan kehittämiseen ja laajen-
tamiseen sekä yhteistyöhön Euroopan Unionin ulkopuolisten maiden kanssa.

Myös kansainväliset ammattitaitokilpailut, WorldSkills, EuroSkills ja International Abi-
lympics, ja aktiivinen osallistuminen niihin ovat osa ammatillisen koulutuksen kansainvälis-
tymistä.

Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien kansainvälinen liikkuvuus

- Opetushallituksen tilastojen mukaan vuonna 2016 ulkomaanjaksolle lähti 6 250 suomalaista opiskelijaa ja Suomeen tuli lähes 2 800 opiskelijaa ulkomailta.
- Käytännössä jo joka seitsemäs ammattiin opiskeleva suorittaa pienen osan opinnoistaan ulkomailla.
- Ulkomaanjaksolle – useimmiten työssäoppimaan – lähti 13,5 % samana vuonna opintonsa aloittaneita vastaavasta opiskelijamäärästä.
- Suomesta lähtevien ammattiopiskelijoiden ulkomaanjaksot kestävät keskimäärin 7 viikkoa, tänne tulevien 4 viikkoa.
- Suomalaisopiskelijoiden suosikkikohteita olivat Espanja, Ruotsi, Saksa, Viro ja Britannia, kun taas Suomeen tultiin eniten Saksasta, Ranskasta ja Espanjasta.

Opettajankoulutus kansainvälistyy

Opettajankoulutusfoorumi aloitti toimintansa 2016. Sen tehtävänä on uudistaa opettajien perus-, perehdyttämis- ja täydennyskoulutusta. Foorumin laatima opettajankoulutuksen kehittämisohjelma linjaa suomalaista opettajankoulutusta ja uranaikaista osaamisen kehittämistä. Linjaukset koskevat kaikkia opettajia varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin ja vapaaseen sivistystyöhön.

Opettajankoulutuksen kehittämishankkeissa on otettu kansainvälistymisen haasteet huomioon ja kehitetään kansainvälisessä yhteistyössä opettajankoulutuksen malleja.

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman tavoitteita toimeenpannaan käytännössä 20 erilaisen hankkeen kautta. Muutosohjelmissa kehitetään kaikkia eri opettajankoulutuksia varhaiskasvatuksen ammatilliseen opettajankoulutukseen.

Opettajankoulutuksen kehittämisohjelman toimeenpanevat kehittämishankkeet työstävät konkreettisia malleja kansainvälistymiseen ja kansainvälisen osaamisen vahvistamiseen opettajakoulutuksessa.

Opettajankoulutuksen kansainvälisyyden vahvistaminen on Opettajankoulutusfoorumin tavoitteissa. Useilla foorumin kehittämishankkeilla on kansainvälinen yhteistyöverkosto koulutuksia, vaihtoja ja julkaisuja varten. Hankkeita on Helsingin, Turun, Oulun, Lapin ja Jyväskylän yliopistoilla. Niiden aiheita ovat esimerkiksi erityisopetus, kieli- ja kulttuuritietoinen koulutus, terveystieteet, luonnontieteen ja matematiikka, opiskelijavaihdot ja täydennyskoulutuksen kehittäminen.

Opettajankoulutuksessa kansainvälisyyttä tukee myös kotimaisten ja ulkomaisten opiskelijoiden opiskelu samoilla kursseilla. Sama kurssi järjestetään samaan aikaan useammassa maassa etäyhteyksien avulla. Harjoitustöitä tehdään kansainvälisissä ryhmissä. Tavallisia ovat erilaiset summer schoolit. Kansainväliset rekrytoinnit lisääntyvät.

Opettajankoulutuksen tutkimus- ja kehittämishankkeita toteutetaan useissa yliopistoissa kansainvälisessä yhteistyössä.

Kielitaito ja tulevaisuuden tarpeet

Kulttuurisen moninaisuuden ilmentymä on monikielisyys. Kielitietoisessa yhteisössä keskustellaan kieliin ja kieliyhteisöihin kohdistuvista asenteista ja ymmärretään kielen keskeinen merkitys oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan sosiaalistumisessa. Hallituksen tavoitteena on lisätä ja monipuolistaa kieltenopiskelua.

Perusopetuksessa varhennetaan kielten opetusta

Perusopetuksessa tuetaan oppilaiden kasvua monipuolisiksi ja taitaviksi kielenkäyttäjiksi sekä äidinkielellään että muilla kielillä. Tavoitteena on löytää toimintamalleja oppijoiden motivoimiseksi ja sitouttamiseksi kielten arvostamiseen, oppimiseen ja opiskeluun. Oppilaita rohkaistaan valitsemaan ja opiskelemaan kieliä sosioekonomisesta, etnisestä taustasta, sukupuolesta tai paikkakunnasta riippumatta.

Osana hallituksen Uusi peruskoulu -kärkihanketta kokeillaan vieraan kielen aloitusta (A1 ja A2 kielet) jo ensimmäiseltä luokalta. Varhentamiskokeiluja tuetaan valtionavustuksilla. Hallituskauden kokeilujen kautta 25 000 oppilasta on päässyt varhaisemman kielenoppimisen piiriin. Kunnat ovat tehneet myös pysyviä ratkaisuja vieraan kielen opetuksen aloittamisesta jo ensimmäisellä luokalla. Lasten valmiuksia kielten opiskeluun parannetaan myös varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa esimerkiksi kielisuihkuilla.

Tavoitteena on saada perusopetuksen kielitarjonta alkamaan nykyistä aikaisemmin ja lisätä tarjontaan kieliä, joita ei ole ollut mahdollista opiskella.

Kielten opetuksen varhentamisen tueksi järjestetään hankkeista vastaaville opettajille ja lastentarhanopettajille täydennyskoulutusta. Lisäksi toteutetaan selvityksiä, julkaisuja ja seminaareja sekä tullaan rahoittamaan varhennettuun kielipedagogiikkaan soveltuvia oppimateriaaleja.

Valtionavustusta saaneissa paikallisissa kokeiluhankkeissa:

- kokeillaan A1- tai A2-kielten varhentamista aloitettavaksi ensimmäisellä luokalla
- etsitään uusia käytänteitä tuoda eri kieliä ja kielenoppimista jo varhaiskasvatukseen tai esiopetukseen.
- tuodaan esille toimintamalleja lasten varhaisen kielenoppimisen kyvyn hyödyntämiseksi
- lisätään ja kehitetään vähän opiskeltujen kielten opetuksen varhentamista

3,8 miljoonaa euroa valtionavustuksia 95 hankkeelle vuonna 2017

- Neljännes Suomen kunnista osallistuu varhentamista koskeviin kokeiluihin
- Vuonna 2016 varhennettua kieltenopetusta (A1. 1–2. luokalle) on tarjonnut 118 kuntaa.
- Varhennettua A1-kieltenopetusta on saanut 1–2 luokilla yhteensä 28 623 oppilasta. Vuonna 2017 on tullut noin 25 000 oppilasta lisää varhennuksen piiriin, noin puolet ensimmäiseltä luokalta ja puolet toiselta luokalta alkaen.
- Suuri osa hankkeista koskee englannin kieltä, saksan suosio on miltei yhtä suuri. Ruotsin, ranskan, venäjän ja espanjan hankkeita on myös runsaasti. Ilahduttavaa on kiinan ja viron suosio. Harvinaisempia ovat japanin, puolan, arabian sekä esimerkiksi somalin kielen hankkeet.

Suomalaisten kielitaito vastaamaan tulevaisuuden tarpeita

Suomen nykyisen kielivarannon tilaa ja tasoa sekä kehittämistarpeita selvitettiin professori Riitta Pyykön johdolla vuoden 2017 aikana. Suomen kielivaranto on ristipaineessa: kielten opiskelu on yksipuolistunut ja vieraiden kielten osaaminen painottuu yhä voimakkaammin englannin kieleen. Samaan aikaan kansainvälinen yhteistyö asettaa uusia vaatimuksia kielitaidolle, kun esimerkiksi talouden painopiste on siirtynyt pois Euroopasta.

Selvityshankkeen vision mukaan vuonna 2025 Suomi on aktiivinen kansainvälisen yhteisön jäsen, jonka vahvuus on kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus. Kielitaidon kehittämiseen panostetaan ja kieliä käytetään rohkeasti rinnakkain; jokainen työikäinen osaa kotimaisten kielten lisäksi englantia, lisäksi useimmat osaavat myös yhtä tai useampaa muuta kieltä. Koulussa opitun kielitaidon rinnalla tunnustetaan esimerkiksi työelämässä ja vapaa-ajalla hankittu osaaminen, ja ihmiset kehittävät kielitaitoaan jatkuvasti.

Selvityshenkilön esittämät keskeiset toimenpiteet kielivarannon vahvistamiseksi

- Kielten opiskelun aloittamisen varhentamista peruskoulun ensimmäiselle luokalle, opiskelun aloittamista pääsääntöisesti muulla kuin englannin kielellä ja kielikoulutuksen nykyistä strategisempaa suunnittelua alueellisesti
- Maahanmuuttajien oman äidinkielen opetusta ehdotetaan tuettavaksi lisäämällä oma äidinkieli perusopetuksen säädöspohjaan erillisenä oppimääränä.
- Lukion rakennetta kehitetään niin, että se mahdollistaa joustavan, pitkäjänteisen ja monipuolisen kieltenopiskelun hyödyntämällä oppiainerajat ylittäviä oppimiskokonaisuuksia.
- Kehitetään toiselle asteelle mallit in- ja nonformaalisti opitun osaamisen tunnustamiselle. Selvitetään mahdollisuudet lukion ja vapaan sivistystyön oppilaitosten yhteistyölle ja Yleisten kielitutkintojen kehittämiseksi.
- Suullisen kielitaidon koe otetaan osaksi vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen kokeita ylioppilastutkinnossa. Kehittyvää teknologiaa hyödynnetään kokeen toteutuksessa.
- Yliopistotutkinnoissa edellytetään jatkossa vähintään kahden vieraan kielen taidon osoittamista.

Vetovoima ja kilpailukyky

Tiedon ja osaamisen tuotanto on entistä kansainvälisempää. Niitä tuotetaan globaaleissa arvoverkoissa. Työ, perhe ja opiskelu tuovat ulkomaalaisia Suomeen. Muuttoliikkeen mukanaan tuoma kansainvälinen osaaminen voi luoda uusia työpaikkoja, yrittäjyyttä ja innovaatioita sekä edistää yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Suomi elää kansainvälisyydestä. Kansainvälisiä osaajia houkutteellaan Suomeen. Heidän osaamistaan ja verkostojaan hyödynnetään investointien houkuttelussa.

Korkeakouluista kansainvälisesti vetovoimaisia osaamisen keskittymiä

Syksyllä 2017 julkaistussa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen Ehdotus Suomelle -visiossa 2030 uutta luovat yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat vahvoja ja kansainvälisesti vetovoimaisia osaamisen keskittymiä. Avoimuus, kansainvälisyys ja globaali vastuu korostuvat.

Suomi tähtää maailman parhaiten koulutettuun työvoimaan. Se edellyttää avointa koulutustarjontaa ja jatkuvaa oppimista, kansainvälistä verkostoitumista, laatua, vaikuttavuutta ja vahvoja panostuksia TKI-toimintaan.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjauksissa vuosille 2017–2025, Tutkimus- ja innovaationeuvoston visiossa ja tiekartassa sekä korkeakoulutuksen ja tutkimuksen Ehdotus Suomelle -visiossa vuoteen 2030 on asetettu tavoitteeksi, että Suomi on vetovoimaisin ja osaavin innovaatio- ja kokeiluympäristö.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisen linjausten 2025 toimenpidekokonaisuudet

- 1. Kansainvälistä vetovoimaa tieteen uusiutumisella ja huippututkimuksella:* suomalaisen tutkimuksen kansainvälisen kiinnostavuuden lisäämiseksi käynnistämme ohjelman, jolla vahvistetaan ja tehdään näkyväksi suomalaisen tieteen huippuja ja tukee tutkimuksen vaikuttavuutta taloudessa ja yhteiskunnassa.
- 2. Suomi, korkealaatuisen koulutuksen kotimaa:* vahvistamme kansainvälisesti vetovoimaisia osaamiskeskittymiä ja korostamme Suomen mainetekijöitä tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toiminnan oppimislaboratorioiden ja työelämälähtöisen kehittämistyön kautta.
- 3. Vauhtia suomalaisen osaamisen viennille:* suomalaisia koulutuspalveluita markkinoidaan yhteisen toimijan kautta. Tämä vahvistaa suomalaisen korkeakoulutuksen ja koulutuspalveluiden näkyvyyttä ja kysyntää globaalisti.
- 4. Tervetuloa Suomeen!:* yksinkertaistamme opiskeluun ja työntekoon liittyvät prosessit helpottamaan Suomeen saapumista. Annamme palvelulupauksen: Suomessa saat palvelusi englanniksi.
- 5. Suomalaisille viesteille voimaa kansainvälisessä keskustelussa:* käynnistämme yhteisen kansallisen keskustelun korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kansainvälisyyden edistämisestä.
- 6. Sillanpääasemat maailmalla:* perustamme Team Finland Knowledge -verkoston edustamaan suomalaista korkeakoulutusta ja tutkimusta valituissa maissa.
- 7. Ulkomaalaiset osaajat ja alumnit mukaan!:* kokoamme ulkomaalaisia korkeakoulutettuja ja Suomessa koulutettuja alumneja verkostoihimme.

Talent Boost – toimenpideohjelman avulla houkutellaan kansainvälisiä osaajia Suomeen

Hallituksen Talent Boost - kasvua kansainvälisistä osaajista -toimenpideohjelman avulla kanavoidaan kansainväliset osaajat yritysten kasvun ja kansainvälistymisen tueksi. Samalla houkutellaan kansainvälisiä osaajia Suomeen sekä hyödynnetään heidän osaamistaan ja verkostojaan investointien houkuttelussa. Toimenpideohjelmalla toteuttavat työ- ja elinkeinoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, ulkoministeriö, valtioneuvoston kanslia ja sisäministeriö.

Talent Boost -toimenpideohjelman tavoitteet ovat:

- Suomi houkuttelee kansainvälisiä osaajia ja hyödyntää heidän verkostojaan investointien hankkimisessa.
- Yritykset hyödyntävät kansainvälisten osaajien verkostoja ja asiantuntemusta kasvussa ja kansainvälistymisessä.
- Elinkeinoelämän ekosysteemit ja innovaatioalustat sekä työmarkkinat ovat kansainvälisille osaajille avoimia ja yrittäjyyteen kannustavia.

Korkeakoulujen ja tutkimuksen kansainvälistymislinjausten toimeenpano-ohjelmassa Talent Boostin tavoitteet on huomioitu monin tavoin.

Korkeakoulut vahvistavat yhteistyötä tutkimuslaitosten, kolmannen sektorin, alueiden ja elinkeinoelämän kanssa kansainvälisten opiskelijoiden ja tutkijakoulutettavien työllistymisen mahdollistamiseksi sekä harjoittelu- ja tutkimuspaikkojen löytymiseksi. Korkeakoulut tekevät alueen yritys- ja innovaatioekosysteemejä tunnetuksi kansainvälisille opiskelijoille ja tutkijoille.

Osana Talent Boost -ohjelmaa vahvistetaan englanninkielisen koulutuksen tarjontaa Suomessa.

Team-Finland knowledge –verkosto lisäämään suomalaisen osaamisen kansainvälistä näkyvyyttä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on perustanut Team Finland Knowledge -verkoston vahvistamaan Suomen koulutus- ja tutkimusyhteistyötä sekä koulutusvientä. Verkosto tulee toimimaan Kiinassa, Singaporessa, Pohjois-Amerikassa, espanjankielisessä Etelä-Amerikassa, eteläisessä Afrikassa, Intiassa ja Venäjällä. Verkostoon palkataan vuosina 2018–2019 yhteensä seitsemän korkeakoulu- ja tiedeasiantuntijaa. Lisäksi verkostoa laajennetaan koulutusviennin asiantuntijalla Persianlahden alueelle.

Tavoitteena on opiskelijoiden ja koko sektorin henkilökunnan kansainvälisten valmiuksien edistäminen ja kansainvälisen liikkuvuuden lisääminen.

Tavoitteena on, että suomalaisten korkeakoulu- ja tutkimustoimijoiden kansainvälistä verkostoitumista edistämällä nostetaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua ja vaikuttavuutta sekä parannetaan yritysyritysyhteistyötä. Verkosto tekee Suomea tunnetuksi korkeatasoisena koulutus- ja tiedemaana sekä kansainvälisten innovatiivisten osaamiskeskittymien jäsenenä, mikä lisää Suomen painoarvoa kansainvälisissä innovaatio- ja yritystoimissa.

Maavalinnoissa on huomioitu muun muassa erilaiset alueprofiilit, suomalaisten korkeakoulujen tarpeet ja kumppanuudet, korkeakoulu- ja tiedepoliittiset linjaukset, globaalit megatrendit, kumppanimaan kiinnostus Suomea kohtaan sekä alueiden osaamis- ja koulutuskysyntä.

Suomen kansainvälisten yhteisjulkaisujen osuus kasvussa

Suomen kansainvälisten yhteisjulkaisujen osuus on kasvanut selvästi. Suomen julkaisuista 53 prosenttia tehtiin kansainvälisessä yhteistyössä vuosina 2011–2014, kun vastaava osuus oli 1990-luvun alussa 27 prosenttia. Kansainväliset yhteisjulkaisut ovat selkeästi tieteellisesti vaikuttavampia kuin kotimaiset julkaisut sekä Suomessa että kaikissa 12 verrokki-maassa. Kansainvälisen yhteisjulkaisemisen kehitystä on tarkasteltu Suomen Akatemian Tieteen tila 2016 -katsauksessa. Tarkastelu perustuu Clarivate Analyticsin Web of Science -pohjaiseen aineistoon.

Erasmus+ ohjelma rahoittaa opiskelijoiden ulkomaanjaksoja

Euroopan unionin koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelma Erasmus + rahoittaa toimialoilla tehtävää eurooppalaista yhteistyötä. Erasmus+ -ohjelmaan ja sitä edeltäviin ohjelmiin on osallistunut kaikkiaan jo neljännesmiljoona suomalaista. Vuonna 2016 rahoitettiin noin 20 000 henkilön ulkomaanjaksoja. Ohjelmalla on keskeinen rooli koulutuksen ja nuorisotyön kansainvälisessä yhteistyössä. Se rahoittaa esimerkiksi yli puolet korkeakouluopiskelijoiden ja ammattiin opiskelevien ulkomaanjaksoista.

Nykyinen ohjelma päättyy 2020. Uutta ohjelmaa valmistellaan parhaillaan.

Horisontti 2020 ja Euroopan tutkimusneuvosto ERC

EU:n Horisontti 2020 on maailman suurin tutkimus- ja innovaatio-ohjelma, jonka koko on lähes 80 miljardia euroa vuosille 2014–2020. Ohjelman tavoitteena on luoda Eurooppaan kasvua ja uusia työpaikkoja vahvistamalla EU-alueen tieteellistä osaamista, tukemalla uusien teknologioiden ja innovaatioiden kehitystä ja käyttöönottoa ja etsimällä ratkaisuja suuriin yhteiskunnallisiin haasteisiin Euroopassa.

Suomi pärjää hyvin, vaikka parannettavaakin on: Suomen kokonaissaldo on nyt 583 M€, mikä on reilut 2 % tähän mennessä Horisontista myönnetystä 26,5 miljardin rahoituksesta.

Suomen onnistuminen ERC:n rahoitushauissa on hienoisesti parantunut koko EU:n Horisontti 2020 -puiteohjelmakauden ajan. Vuonna 2017 EU:n Horisontti 2020 -puiteohjelman perustutkimukseen tarkoitettua Consolidator ja Starting Grant -rahoitusta on tullut Suomeen yhteensä noin 34 miljoonaa euroa.

Yliopistot ja tutkimuslaitokset tuovat Suomeen yhteensä eniten rahoitusta eli noin 365 M€ (63 % koko Suomen saannosta).

Koulutusvientiin vauhtia

Kansainvälistä koulutusvientiä on vauhditettu lainsäädännössä mahdollistamalla lukuvuosimaksujen periminen toisen ja korkea-asteen koulutuksessa EU- ja ETA-maiden ulkopuolisilta opiskelijoilta sekä selkiyttämällä tilauskoulutuksen mahdollisuuksia. Uudistettu Education Finland -kasvuohjelma tukee alan kasvuyritysten toimintaa.

Koulutusvienniksi voidaan lukea kaikki koulutukseen, koulutusjärjestelmään tai osaamisen siirtoon pohjautuva liiketoiminta, josta muotoillusta tuotteesta tai palvelusta ulkomainen taho maksaa. Kyse on ulkomaalaiselle yksilölle, instituutioille ja julkisille tai yksityisille rahoittajille tuotetusta lisäarvosta, josta Suomeen tai suomalaiselle toimijalle ollaan valmiita maksamaan ulkomailta.

Koulutusviennin globaalisti ja perinteisesti merkittävin volyyymi tulee korkeakoulujen tutkinto-opiskelusta perityistä lukuvuosimaksuista ja siihen liittyvistä tulosta sekä koulutusjärjestelmän kehittämiseen liittyvästä kansainvälisestä arviointi-, oppimateriaali- ja konsultointiliiketoiminnasta. Myös perinteisen teollisuus- ja tavaraviennin ohella viedään yhä useammin myös suomalaista palvelu- ja asiantuntijaosaamista koulutuksen muodossa.

Suomalaisen koulutuksen ja osaamisen vientiä tukee visio, jonka mukaan Suomeen keskittyy tulevana vuosina maailman mittakaavassa ainutlaatuista yksilöiden ja yhteisöjen oppimista sekä kansallisia koulutusjärjestelmiä palvelevaa osaamista.

Koulutusvientiä on vauhditettu ja esteitä on purettu hallituskaudella. Tilauskoulutuksen esteet on poistettu korkeakoululainsäädännössä, lukiokoulutuksessa (IB-lukiokoulutus) sekä ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä.

Työ koulutusviennin esteiden purkamiseksi kaikilla koulutusasteilla jatkuu. Lukukausimaksut on otettu käyttöön EU/ETA-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille korkeakouluissa 1.8.2017 alkaen. Samaan aikaan korkeakoulut ovat luoneet omat stipendijärjestelmät, joilla mahdollistetaan vähävaraisten lahjakkaiden EU/ETA-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden hakeutuminen opintoihin. Osana Talent Boost ohjelmaa (TEM) luodaan kannusteita opiskelijoiden jäämiseksi Suomeen.

Koulutusviennin volyyymiä pyritään kasvattamaan 100 miljoonalla eurolla vuoden 2018 loppuun mennessä noin 350 miljoonaan euroon. Vuoden 2014 koulutusviennin volyymiksi on arvioitu noin 260 miljoonaa euroa.

Opetushallituksen yhteydessä toimiva Education Finland–kasvuohjelma jatkaa ja korvaa Finpron Future Learning – kasvuohjelman. Koulutusviennin toimia on vahvistettu Team Finland-verkostossa. Team Finland Knowledge –verkosto vahvistaa osaltaan alan vientiä.

Koulutusvientimatkoja on toteutettu yritysdelegaatioiden kanssa. Koulutusvientimatkoilla on ylläpidetty ja avattu uusia väyliä ja markkinoita koulutusalan yritysten ja oppilaitosten kansainvälisille liiketoimille.

Koulutusviennin tiekartan toimeenpanoa jatketaan. Koulutusvientiä tukevat Team Finland -rakenteet on uudistettu joustaviksi yhteistyössä ulkoasiainministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Koulutusviennin tiekartan (2016–2019) toimeenpanoa ja tunnistettujen esteiden purkua jatketaan hallituskauden loppuun asti. Team Finland -verkoston tarjoamia mahdollisuuksia i hyödynnetään koulutusviennin, luovien alojen kaupallisen toiminnan sekä maakuvatyön edistämiseen.

Edistetään kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista. Perustetaan koulutusviennin kansallinen sparrausryhmä. Opetushallituksen yhteydessä toimiva Education Finland -kas-

vuohjelma vauhdittaa koulutusvientiä ja tiivistää opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen yhteistyötä.

Koulutusviennin toimialan seurantaan luodaan yhteisiä mittareita ja liikevaihdon arvoista vuosina 2017 ja 2018 tehdään selvitys.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus tuottavat ja levittävät ajankohtaista tietoa myös kansainvälisesti Suomen koulutusjärjestelmästä ja sen kehittämisestä. Kansainvälisesti toimivien koulutusinnovaatioiden levittämistä on tuettu suomalaisissa ja kansainvälisissä kouluissa.